

Баранова А. Г.,
здобувач ступеня бакалавра
Науковий керівник: Кужелєв М.О.,
д.е.н., професор, професор кафедри фінансів
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
м. Київ, Україна

ГРОШОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК

Грошова система України є фундаментальним елементом національної економіки, який забезпечує стабільність фінансових відносин, регулює обіг грошей та визначає засади функціонування ринкової інфраструктури. Вона формувалася протягом тривалого історичного періоду, що охоплює етапи від використання різних видів товарних грошей до впровадження сучасної національної валюти – гривні. Створення власної грошової системи стало важливим атрибутом державного суверенітету України після проголошення незалежності у 1991 році, а грошова реформа 1996 року заклала основи сучасного грошового обігу, закріпивши гривню як єдиний законний платіжний засіб.

У сучасних умовах грошова система виконує ключову роль у забезпеченні економічного розвитку, регулюванні інфляційних процесів, стабілізації макроекономічного середовища та підтриманні довіри населення і бізнесу до національної валюти. Її функціонування базується на взаємодії готівкового та безготівкового обігу, системи емісії, регуляторних механізмів, валютного контролю та грошово-кредитної політики, що реалізуються Національним банком України як центральним банком держави.

Особливої актуальності дослідження грошової системи набуває в умовах зовнішніх економічних та політичних викликів, високої інфляційної чутливості та необхідності зміцнення фінансової безпеки країни. Після початку повномасштабної агресії Росії у 2022 році важливими стали питання забезпечення стабільності валютного курсу, підтримання ліквідності банківської системи, розвитку цифрових платіжних інструментів та адаптації грошово-кредитних механізмів до надзвичайних умов.

Грошова система є певною моделлю, типом організації грошового обігу, що закріплений законодавчо [1]. Грошова система України є складною та багатокомпонентною структурою, що постійно розвивається та вдосконалюється відповідно до вимог часу, змін у глобальній економіці та внутрішніх потреб держави. Її аналіз дає змогу зрозуміти закономірності функціонування фінансів, оцінити ефективність державного регулювання та визначити перспективи подальшого розвитку національної економіки.

Елементи грошової системи України охоплюють національну валюту, емісійну систему, готівковий та безготівковий обіг, валютну систему, платіжну інфраструктуру, механізми державного контролю та грошово-кредитну політику [2]. Кожен із цих елементів відіграє важливу роль у забезпеченні

«Сучасна фінансова політика України: проблеми та перспективи»

стабільності грошової одиниці, підтриманні макроекономічної рівноваги та формуванні довіри населення і бізнесу до фінансової системи. Злагоджена взаємодія цих компонентів є запорукою ефективного функціонування економіки, особливо в умовах воєнних та економічних викликів, коли підвищується значення монетарних інструментів щодо підтримки фінансової стабільності. Діяльність Національного банку України відіграє вирішальну роль у забезпеченні стійкості всієї фінансової системи й реалізації грошово-кредитної політики [3; 4].

В умовах сучасних викликів, зокрема воєнного стану, інфляційних коливань та зовнішньоекономічних ризиків, значення кожного елемента грошової системи посилюється. Готівковий обіг потребує підвищеного контролю та безпеки, безготівкові розрахунки – технологічної адаптивності та стійкості, валютна система – збалансованої політики курсоутворення, а інструменти монетарного регулювання – гнучкості та швидкої реакції на кризові фактори. У цих умовах важливою є також цифровізація фінансової системи, розвиток електронних платежів, модернізація платіжної інфраструктури та впровадження концепції електронної гривні, що визначає новий етап еволюції грошового обігу.

Сучасний стан грошової системи України характеризується поєднанням традиційних підходів до організації грошового обігу з активним упровадженням цифрових технологій, що сприяє підвищенню ефективності фінансових операцій і розширенню можливостей для населення та бізнесу. Національний банк України виконує ключову роль у забезпеченні цінової стабільності, контролі інфляції, підтриманні ліквідності банківської системи та регулюванні валютного ринку, застосовуючи комплекс монетарних інструментів.

В умовах воєнного стану грошова система України продемонструвала стійкість і здатність до адаптації. Важливими чинниками стабілізації стали тимчасові валютні обмеження, фіксація та подальше коригування валютного курсу, макропруденційні заходи та підтримка міжнародних партнерів. Одночасно посилюється роль безготівкових та електронних форм грошей, зокрема розвиваються мобільні платіжні системи та концепція електронної гривні (е-гривні), що визначає стратегічний напрям цифрової трансформації фінансового сектору.

Таким чином, грошова система України продовжує еволюціонувати, реагуючи на економічні зміни та потреби суспільства. Ключовими завданнями на перспективу залишаються забезпечення довгострокової цінової стабільності, удосконалення валютного регулювання, розширення фінансової інклюзії та підвищення довіри до національної валюти. Подальший розвиток грошової системи базуватиметься на поєднанні інституційної стабільності, технологічних інновацій та ефективної політики НБУ, що сприятиме зміцненню економічної безпеки та сталому розвитку. Елементи грошової системи України виконують стратегічну роль у забезпеченні фінансової стабільності держави, а їх збалансований розвиток і взаємодія формують підґрунтя для стійкого економічного зростання. Подальше вдосконалення грошової системи потребує зміцнення інституційної спроможності НБУ, гармонізації законодавства з європейськими стандартами, інноваційного розвитку платіжних технологій та підвищення рівня

фінансової грамотності населення. Саме комплексний підхід до розвитку кожного елемента забезпечить підвищення ефективності грошового обігу та зміцнення економічної безпеки України.

ДЖЕРЕЛА

1. Радченко О. М. Поняття грошового обігу та грошової системи як фінансово-правових категорій. *Право і суспільство*. 2020. № 3. С. 125-135.
2. Батракова Т. І., Григор'єва О. М. Особливості становлення та розвитку грошової системи в перехідній економіці. *Економіка і суспільство*. 2016. №7. С. 696-701.
3. Волкова В. В., Волкова Н. І. Стратегія залучення депозитних ресурсів як вектор функціонування грошової системи країни. *Економічний вісник університету*. 2016. Вип. № 30/1. С. 169–178.
4. Кужелєв М. О. Біхевіористичні фінанси як чинник розвитку національної грошової системи: глобалізаційний аспект. *Сучасні проблеми глобалізаційних процесів у світовій економіці*: матер. міжн. наук.-практ. конф., м. Київ, 12 листопада 2018 р. К.: НАУ, 2018. С. 109-111.